18 מרץ 1979
יידישע צייטונג
(תל אביב)

216

ליטעראטור און קונסט

פרעמיער לוי אשכול ז"ל

(צו זיין צענטן יארצייט)

פון מרדכי האמפעל

דער לעבנסוועג פון לוי אשכול אלס מנהיג איז געווען א פראקטי־פולער אויף אלע געביטן, זינט זיין עליה קיין ארץ־ישראל אין יאר 1914.

ער איז געווען א ליבלעכער „עמך"־מענטש, זיך ניסט געגרויסט, פול מיט הומאר און האט ליב געהאט די יידישע שפראך, באנוצנדיק זיך אין דער עפנט־לעכקייט אפילו אין כנסת, מיט פיינע פאלקס־ווערטלעך אין א געשמאקן און מתיקותדיקן מאמע־לשון, וואס ער האט זיך איינגעזאפט אין די קינדער יארן אינעם הויז פון זיינע עלטערן.

לוי אשכול (זיין פריערדיקער פאמיליע־נאמען פון דער היים: שקאלניק) איז געבוירן געווארן אין שטעטל אראטאוו (רוסלאנד, קיעווער גובערניע) אין יאר 1895. זיין פאטער, אן אפשטאמיקער פון א רבנישער משפחה, איז געווען א למדן, באקאנט מיט זיין בקי־אות אין יידישע לימודים.

פון אים האט דער קליינער ייִנגל געלערנט דעת וחכמה און אויך ווירטשאפט־ענינים, ווייל זיין פאטער איז געווען א געני־טער סוחר, א פראקטישער מסחר־מענטש. אויך אשכולס באבע איז געווען א גרויסע סו־חרטע מיט אלצדינג פון וואס מען האט זיך געקענט מפרנס זיין, אפילו מיט ערענדע פון גיטער ביי גויישע בעלי־נחלאות.

פון פאטער און פון דער באבע האט אשכול גע'ירשנט די אייגנ־שאפטן פון מסחר. דערנאך, אין ארץ־ישראל, האט ער זיך פאר־נומען מיט עקאנאמיע־אנגעלעגנ־הייטן.

ווען ער איז עלטער געווארן — פארלאזט דעם פאטערס־שטוב און איז אוועק קיין ווילנע, וווּ ער האט געלערנט אין דער דאר־טיקער גימנאזיע.

נאך אין זיינע יוגנט־יארן ווערט ער פארכאפט פון ציוניזם און טרעט אריין אין די „צעירי־ציון". ער האט זיך נישט באגנוגנט בלויז מיט ציירעדעריי וועגן עליה קיין ארץ־ישראל, נאר אליין פארווירקלעכט זיין ציוניסטישן אידעאל.

ערב דעם אויסברוך פון ערשטן וועלטקריג איז אשכול עולה גע־ווען קיין ארץ־ישראל מיט די לעצטע חלוצים פון דער צווייטער עליה, וואס האט זיך אנגעהויבן אין 1904 און געדויערט ביז 1914. דער רוב פון די עולים זענען גע־ווען יוגנטלעכע פון רוסלאנד, וועלכע האבן געלייגט אין א"י די יסודות פון דער ארבעטער־קאלאניזאציע, ווי דגניה, כנרת, מרחביה, בן־שמן אאז"וו.

די דאזיקע חלוצים — אשכול בתוכם, — האבן אדורכגעמאכט אלע פיאנערישע ארבעטן: קא־לאניזאציע, שמירה, כיבוש־עבודה (ארבעטס־איינגעמונג) אין די יידישע קאלאניעס, וואס האבן בא־שעפטיקט אראבישע ארבעטער אין זייערע פרדסים און איילבירטן־גארטנס.

אין 1918 איז אשכול פריוווי־ליק אריינגעטרעטן אין „גדוד עברי" (יידישער לעגיאן), נישט אכטנדיק דערויף, וואס זיין פאר־טיי „הפועל הצעיר" איז געווען קעגן יעטוועדער מיליטערישער באוואפענונג, צוליב פאציפיס־טישע און הומאניטארע אנשוי־אונגען.

נאך צוויי יאר אין „גדוד עב־רי" איז אשכול געווען צווישן די גרינדערס פון דער קבוצה „דגניה ב'" אין עמק־הירדן. די קבוצה איז היינט־צו־טאג צווישן די בליענדיקסטע קיבוצים אין לאנד.

אזוי ווי אשכול האט זיך אויס־געצייכנט מיט זיינע ווירטשאפט־מעלות און מיט זיין אונטערנע־מערישן גייסט, האבן אינסטאנצן אים „אויסגעבארגט" פון דער קבוצה צו פארשידענע מיסיעס אין לאנד און אין חוץ־לארץ. ער איז געווען צווישן די מיסדים פון „הסתדרות העובדים" אין יאר 1920 און פון איר אקטיווע טו־ערס.

אין די יארן 1940 — 1963 — געווען דער אפירער פון „הת־ישבות" ביי דער „סוכנות יהו־דית" (די אפיציעלע פארשטייער שאפט פון יידישן ישוב אין א"י בעת דער ענגלישער הערשאפט). אשכול איז געווען דער פינאנס־לייטער פון דער „סוכנות יהו־דית".

בקשר מיט זיינע פאראנט־ווארטלעכע אמטן האט ער אויס־געשפרייט א גרויסע נעץ פון לאנדווירטשאפטלעכע ישובים, איבערפירט נייע עולים פון די „מעברות" (איבערגאנגס־לא־גערן), אויפגעשטעלט פאר זיי טויזנטער וווינונגס־איינהייטן און שיכונים, און זיי קאלאניזירט.

ער האט פארשטארקט די אינ־דוסטריע און מלאכה־צווייגן, רע־אליזירט די וואסער־אונטערנע־מונג און די נאטור־ריכטימער, פארגרעסערט די עלעקטריע־סטא־ציעס, דעם האנדלס־פלאט, עקס־פארט און נאך אנדערע וויכטיקע אונטערנעמונגען.

אין 1963, ווען בן־גוריון האט דעמיסיאנירט אלס ראש־ממשלה און שר־בטחון, האט אשכול איי־בערגענומען זיינע אחריותפולע אמטן, כאטש ער האט זיך נישט געריסן צו הערשאפט.

ערב „מלחמת ששת הימים" (מאי 1967) האט מען אים אויפ־געצוואונגען אפזאגן זיך אלס שר־בטחון און אויף זיין ארט איז נאמינירט געווארן משה דיין. דאס האט אשכולן שטארק קאמפרא־מיטירט, געווען א באליידיקונג און גרינגשעצונג כלפי אים און א סך האבן באמערקט אין דעם טאט אן עסטעטישן דעפעקט און בזיון.

אשכול האט געוואלט אויס־מיידן די „זעקס־טאגיקע מלחמה". ער האט זיך לעגנסט איבערגע־לייגט און זיך געראנגלט מיט ספקות צי ער זאל פירן ד מל־חמה, אדער נישט. צוליו דער צווייפלדיקייט האט מע אים פארשריגן ווי א פחדן א נישט דעצידירטן ראש־ממשלה.

צום זכות פון אשכולן אל גע־

זאגט ווערן, אז ער האט בא־שלאסן אויפצוברענגען קיין ישראל די ביינער פון זשאבאטינ־סקי (געשטארבן אין ניו־יארק, 1940), וועלכער האט בפירוש בא־פוילן אין זיין צוואה, אז מען זאל איבערפירן זיין קערפער אין יידי־שן לאנד, ווען מ'וועט דערגיין צו מלוכהשער זעלבשטענדיקייט, אבער מיט דער אויסדריקלעכער פארארדנונג פון דער יידישער רעגירונג. וואס וועט זיין פריער צי שפעטער.

אזוי איז עס טאקע געווען. צו

זשאבאטינסקיס 25־סטן יארצייט (1965) האט מען זיינע ביינער און פון זיין פרוי, יאהאנא, גע־בראכט צו קבורה אויפן הר־הרצל.

אשכול איז אומגעריכט גע־שטארבן דעם 28־סטן פעברואר, 1969. אויף זיין ארט איז גע־קומען גאלדע מאיר, וואס איז פאראיארן אוועק אין דער איי־ביקייט.

כבוד און תהילה דעם אנדענק פון לוי אשכול וועמענס אויפטו־ען פארן לאנד זענען ערשט־ראנגיקע!

כיכנות לקטעי עתונות
תל־אביב הרברט סמואל 4
ת.ד. 724 טלפון 227513
ירושלים

18 מרץ 1979
"המשמר"

פינת הרדיו והטלוויזיה

מאת דורית גפן

מן המיקרן

העדנה המאוחרת של אשכול

הנוהג היהודי שאין מדברים סרה במת, נשמר אצלנו בדרך־כלל אפילו בהפרזה — ראה הספ־דים ודברי הלל שמשמיעים על אנשים שהלכו לעולמם. חבל רק שאין מדקדקין אצלנו בכבודו של החי, ולעתים קרובות אף עושים את ההיפך הגמור מכך. גורלו של פוליטיקאי נדון מלכתחילה ליריבויות, לתחרויות ולהשמצות — וזוהי דרכה של הפוליטיקה. אך הכל מודים, כי ראש הממשלה לוי אשכול ספג מצל ומעבר, ובתקופת חייו האחרונה, למעשה מאז נתמנה לראש ממשלה, היה נתון כמעט לרדיפה מצד אלה אשר זמן קצר קודם־לכן היו חבריו למפלגה.

העוול שגרם לו בן־גוריון ידוע היטב, אך תלמי־דיו של בן־גוריון לא פיגרו אחריו ובצורה מתחכמת ומתוחכמת נאבקו בו קשות.

יש הטוענים היום, כי הם מתגעגעים לאותו גמגום אומלל של אשכול ערב מלחמת־ששת־הימים, אשר בעטיו נכפה עליו לקבל את משה דיין כשר בטחון. סבור להניח, כי גם אלמלא אותו גמגום היו „מלבישים עליו" את דיין.

בתוכנית שהופקה על־ידי יהודה קורן במלאת עשר שנים למותו של אשכול ואשר הונחתה על־ידי העיתונאי והסופר עמוס אילון נעשה נסיון להעריך מחדש את אישיותו של לוי אשכול כראש ממשלה

ובמיוחד את העוול שנגרם לו. אפשר לומר, כי מבין ראשי הממשלה שבאו אחריו היה אשכול הגדיב מכולם מבחינת הנכונות לוותר על השטחים שנכב־שו במלחמת ששת הימים — תמורת שלום. המשת־תתפים בתוכנית — ח"כ אבא אבן, ח"כ גד יעקובי, ח"כ יוסי שריד וחיים הרצוג — איפיינו בדבריהם את תכונותיו וכשרונותיו של אשכול. לא נוח במיוחד היה, כמובן, מצבם של יעקובי והרצוג, אשר היו כשעתו במחנה רפ"י, שהיה אחראי במידה גדולה ביותר להתקפות הקשות על אשכול.

המישדר כולו היה מעניין, דווקא באותם סיפורים **על אשכול**, שהבליטו שוב את אופיו, פשטותו וצני־עותו, אך לא פחות מכך את היותו איש המעשה.

הביקור

מערכת החדשות של הטלוויזיה התארגנה פעם נוספת לסיקור מבצע חדשות ראשון במעלה — ביקורו של הנשיא קארטר בישראל. צופי הטלוויזיה יכלו להיות שותפים פאסיביים בחלק מן האירועים המרכזיים של הביקור, כמו הישיבה החגיגית של מליאת הכנסת ונאומי קארטר, בגין ופרס, טקס הגעתו של הנשיא וטקס הפרידה וכן הארוחה החגיגית שערך הנשיא נבון לכבוד עמיתו האמריקאי — כל אלה בשידורים חיים, בצד מהדורות מורחבות על השיחות עצמן ומהלכיהן וכמובן פרשנויות ותגובות.